

نخستین کنفرانس ملی به سوی شهرسازی و معماری دانش بنیان

۳، اردیبهشت ماه، ۱۳۹۶، تهران، ایران

به سوی شهرهای دانش بنیان^۱

منوچهر طبیبیان^۱، مهسا نجارصادقی^۲

^۱استاد تمام، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه تهران، تهران،

matabibian@yahoo.com

^۲دانشجوی کارشناسی ارشد، برنامه ریزی منطقه‌ای، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران،

m.sadeghi2704@yahoo.com

چکیده

شهرهای دانش بنیان "Kc" نقش اساسی در تولید و خلق دانش و رشد اقتصادی و توسعه بازی می کنند. اشتهاگرایی شهرهای دانش بنیان، راهبردهای محلی مربوط به "KBUD" را در درون بسیاری از شهرهای سراسر دنیا به تحرک واداشته است، از جمله در شهر ملبورن استرالیا. از طرفی باید اذعان داشت که شهر ملبورن واجد شالوده قوی اقتصادی و فرهنگی می باشد و این خود زمینه ای است که دانش و خلاقیت از آن نشات می گردد.

در این مقاله ارائه پیشنهاد مفیدی از تجربه ملبورن به عنوان نوآوری در تبیین توسعه شهری دانش بنیان، برای سیاست گزارانی که در جست و جوی "KBUD" هستند صورت گرفته است.

طبق نتایج مقاله مواردی که در ایالت ویکتوریا برای رسیدن به توسعه شهری دانش بنیان نقش داشته اند عبارت اند از :

- بازنگری مفهوم "Kc" و بحث در مورد مولفه هایی که در توسعه شهری دانش ضروری می باشند؛
- مولفه های برنامه ریزی شده و آنهایی که برای ایجاد شهر دانش بنیان مهم هستند و مولفه هایی که برنامه ریزی نشده اند، در طی زمان بروز کرده و برای رشد ملبورن نقش داشته اند؛
- تجزیه و تحلیل ملبورن و اجرای اجزای کلیدی در "KBUD"؛
- نقش مهم ایالت ویکتوریا و ساختارهای محلی در توسعه ملبورن به عنوان یک شهر دانش بنیان؛
- نتایج حاصل از خلق یک شهر دانش بنیان.

کلمات کلیدی

شهر دانش بنیان، توسعه، تکنولوژی، توسعه اقتصادی، شهر ملبورن، نوآوری

تکامل این مفهوم مربوط به توسعه ای رویه ای به سوی شعار :
شهرهای بیشتر "Vibrant"، "Viable"، "Sustainable" فرم پایدار "Sustainable form" مربوط می شود. در حالی که، شهر دانش پایه بر اساس یک وظیفه راهبردی "Strategic" آغاز می شود، از طرفی به شدت مشوق و تقویت کننده نوآوری های محلی، علوم "Science" و خلاقیت در چارچوب مفهومی از توسعه و توسعه اقتصادی و جامعه دانش بنیان است.

۱- مقدمه

دهه گذشته شاهد رشد کاملی از شهرهای دانش بنیان بوده ایم و این مفهوم از گفتارهای آشکار اولیه درباره "Techno Police" و "Ideo Police" و تفسیر آن به واژه های "Intelligence"، "Digital" و یا "Smarth city" سرچشمه می گیرد.

نخستین کنفرانس ملی به سوی شهرسازی و معماری دانش بنیان

۳، اردیبهشت ماه، ۱۳۹۶، تهران، ایران

سوی متروپولیتن ملبورن حین تحرکی در جهت ایجاد فضاهای رقابتی دیده می شود.

از نگاه تحقیقاتی آشکار است که ماهیت توسعه با مناسبت های مندرج در بخش های دانش بنیان، به آن مجموعه از شرایط و محیط هایی نیاز دارد که کاملا در محصولات کالا پایه "Commodity based" متفاوت هستند. [۷] این آگاهی در شهرهای دانش بنیان KC,s متفاوتی همانند، Austin ، بارسلونا ، Delft ، Sao-polo ، Stockholm ، تسری پیدا کرده و در چارچوب "KBUD" آشکار شده است. [۸] در این رویکردها آشکار می شود که شهرهای دانش بنیان به طور بارزی موثر بر بنیادهای فرهنگی و صنعتی در درون یک شهر متمرکز می باشند. زیرا این نهادها به مثابه مکان جذب نیروهای دانش بنیان عمل می کنند. این برخورد به این معنی است که این سیستم ها به عنوان پیش رابان کلیدی برای توسعه شهرها هستند. در این رابطه سوالاتی با این مضامین مطرح می شود؛

آیا توسعه "KC" شهرهای دانش بنیان شکل دهی دوباره به یک شهر که به عنوان یک مرکز دانش عمل می کند را ضروری می بیند؟ و سوال دیگر اینکه آیا توسعه شهرهای دانش بنیان به معنی واقعی بخشی از نوآوری ها و قواعد دانش بنیان است که با تداوم رشد ارگانیک شهر مشترک می باشد؟

بنابراین در این نوشتار تجربه "KBUD" ملبورن برای پاسخگویی به دو سوال بالا با موشکافی از خلاقیت هایش در زمینه فرهنگ، علم، تکنولوژی، نوآوری، سیاستگزاری شهری، اقتصاد و توسعه اجتماعی به تجزیه و تحلیل گرفته می شود. در اینجا می توان به مولفه های بسیار گسترده ای که در تبیین شهرهای دانش بنیان نقش دارند، اشاره کرد. این مولفه ها را می توان به دو دسته برنامه ریزی شده و برنامه ریزی نشده برای یک شهر دانش بنیان تقسیم کرد. (مولفه های برنامه ریزی نشده هم رشد می کنند و در طول زمان ظهور می کنند).

۲- مفهوم شهر دانش بنیان (The knowledge City Concept)

ادوینسون (Edvinson ۲۰۰۳) چنین بیان می کند؛ شهرهای دانش بنیان وقتی به عنوان یک شهر هدفمندانه طراحی شده باشند، پرورش دانش در آنها تشویق می شود. اندیشه "KC" تا حدی با مفاهیم مشابه (مانند زیر) در حال تکامل می باشد:

- Knowledge based clusters, (Arbonies and moso, ۲۰۰۲)
- Idio – police, (Gavica Etila, ۲۰۰۴)
- Techno Police, (Smilove et al, ۱۹۸۸)

در این ارتباط یک شهر دانش بنیان یا "KC" می تواند به عنوان یک شهر یکپارچه^۲ دیده شود، که از نگاه فیزیکی و نهادی عملکردهای یک پارک علمی را با عملکردهای مدنی "Civic" و مسکونی ترکیب می کند. چنین شهرهایی "شهرهای دانش بنیان" یکی از پارادایم های کارآمد برای شهرهای پایدار آینده را ارائه می کند. [۱] دلیل اینکه مفهوم "KC" توجه متخصصین و دانشگاه ها را به خود جلب کرده علایق مشترکی است که بین ساختارهای مدیریتی شهر، سیاست گذاری های توسعه منطقه ای و همانطور تاکید این مفهوم بر توسعه "Development" و پیشرفت تکنولوژی "Advancement of Technology" و فعالیت های اقتصادی، اجتماعی وجود دارد.

[۲]

قبلا ارجاعاتی به شهر دانش بنیان شده و آثار آن را می توان در سه دهه پیش مشاهده کرد. [۳] در شهرهای اجدادی و پیشینه دار، مشارکتی قوی با دانش و تعقل در این زمینه وجود داشته است و فقط در سال های اخیر بود که شهرهای جهان شروع به توجهی خاص به توسعه شهری دانش بنیان کردند. [۴] این گروه دوم تاکید دویاره به ایده "KC" داشتند و این تاکید نه بخاطر اطلاعات و اقتصاد دانش پایه آن بود، بلکه توجه به مضامینی مهم چون مناسبت های اساسی و جذاب فرهنگی- اجتماعی که با محیط های طبیعی غنی حفاظت شده، کیفیت محیط های انسان ساخت، وجود تحمل دیگران "Presence of tolerance" و پذیرش چندفرهنگی "Multi culturealism" و دموکراتیک شفاف و آینده نگر که از طریق سرمایه های انسانی می توانند نقش اساسی ایفا کنند، غنی و تقویت شده باشد، بود. [۵] این مفهوم جدید از "KC" توجه سازمان های بین المللی، مدیریت های شهری، جامعه متخصصین و تجربه گرایان^۴ را در چند سال اخیر به خود جلب کرده است.

سازمان های بین المللی عمده مانند (World Bank ۱۹۹۸) ، (United Nations ۲۰۰۱) ، (OECD ۲۰۰۱) ، چارچوب های بررسی دانش محور را در دستورالعمل های راهبردی شان با توجه به توسعه جهانی پذیرفته اند.

این آرایش یا نظام های راهبردی ارتباط قدرتمندی را میان مدیریت دانش بنیان و توسعه شهری بیان می کند. [۶] اهمیت رو به افزایش راهبردهای (KBUD) برای ایجاد فضای رقابتی بین متروپولیتن های منطقه آشکار می باشد. در چشم انداز (DECD ۲۰۰۵) و سازمان های مدیریت شهری مختلف همچون، شهر بارسلونا (۲۰۰۳) ، اطلاق تجارت (Dubcin ۲۰۰۴) و حکومت ایالت ویکتوریا (۲۰۰۴) از

نخستین کنفرانس ملی به سوی شهرسازی و معماری دانش بنیان

۳، اردیبهشت ماه، ۱۳۹۶، تهران، ایران

بنیان (World capacity institute, ۲۰۰۷) انیستیتوی جهانی درگیر هستند، به شهر ملبورن اهدا شد. کمال توسعه شهری دانش بنیان ملبورن در موارد زیر خلاصه می شود:

- قدرت و وابستگی زیاد در اقدام های قاطعانه در سوی رهبری های محلی شهر
- نوعی از مدیریت منابع محلی برای تحقق اهداف در کوتاه ترین مدت

شالوده های دیگری از موفقیت ملبورن مورد جست و جو قرار گرفت که برای پاسخگویی به دو سوال قبلی در زیر آمده است. _ آیا توسعه شهر دانش بنیان ملبورن به این خاطر اتفاق می افتد که از طریق شکل دهی دوباره شهر به عنوان یک مرکز دانش بنیان عمل کند؟

_ آیا توسعه ملبورن و دانش پایه ای که با تداوم توسعه رشد ارگانیک ملبورن مشترک می باشد، بخشی از ابداعات و نوآوری هاست؟ یافته ها نشان می دهد که انگاره دومی (Latter option) برای مورد ملبورن پذیرفته شده است. گرجه برای تحقیق و تاکید کامل نیاز به جست و جوهای دیگری نیز می باشد. به هر صورت شواهدی در تجربه ملبورن وجود دارد که سه بخش آموزش و انیستیتوهای R&D، دولت و جوامع شهری هم با همدیگر از تبدیل شهر ملبورن به شهر دانش محور حمایت کرده اند.

شناخت جهانی ملبورن به عنوان یک شهر دانش بنیان در حال بروز و فرآیندهایی که در ملبورن تاسیس شده اند، بعضی درون بینی و یا فراست هایی را برای برای سیاست سازان "Policy makers" دیگر شهرها فراهم می کند تا در طراحی و حرکت به سوی یک شهر دانش بنیان حرکت کنند.

۳-۱- دانشگاه های تحقیقاتی "The research universities"

دانشگاه موناخ، انیستیتوی سلطنتی تکنولوژی ملبورن و دانشگاه ملبورن، نقش محوری در توسعه شهر دانش بنیان از طریق آموزش و کارآموزی در راستای تامین نیروی کار حرفه ای مورد نیاز، برای توسعه اقتصادی از طریق تکنولوژی و تحقق نتایج علمی چشمگیر داشته اند.

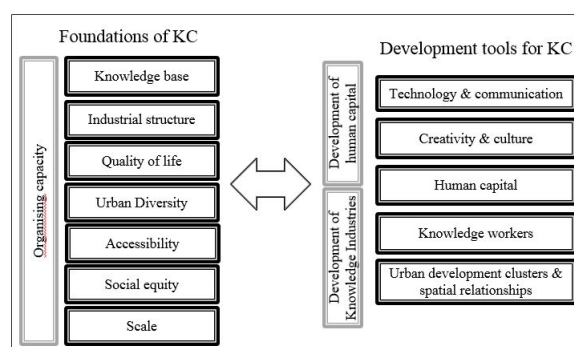
"KC" همچنان به مثابه چیزی "Umbrella metaphor" برای موجودیت های جغرافیایی که بر خلق دانش متمرکز می باشد و دیگر زون های دانش مانند:

- Knowledge corridors _ دهلیزهای دانش
- Knowledge harbors _ پناهگاه های دانش
- Knowledge villagrs _ روستاهای دانش
- Knowledge Regions _ منطقه های دانش

را پوشش می دهد.

مبانی که در بالا درباره یک شهر دانش بنیان به آن اشاره شد به یک "Organizing capacity" قوی نیاز دارد تا بتواند یک چنین بنیادی را با مشارکت گسترده، عمومی، خصوصی، آکادمیک و جوامع شهری ایجاد کند. ایجاد چنین بنیاد هایی توسعه صنایع دانش بنیان و برنامه های سرمایه انسانی را که موجب تولید و جذب نیروهای کار هوشمند داد و ستد میگردد، تسهیل می کند. در این راستا مولفه های اساسی شهر دانش بنیان و ابزار توسعه در شکل شماره (۱) نشان داده شده اند. مولفه هایی که به عنوان اجزای کلیدی یا ابزار توسعه برای خلق یک شهر دانش بنیان پدیدار شده اند، عبارتند از:

تکنولوژی و ارتباطات، خلاقیت و فرهنگ، سرمایه نسانی، کارکنان هوشمند و آگاه و خوشه های توسعه شهری و وابستگی فضایی آنها با یکدیگر.

شکل شماره (۱): تحلیل چارچوب شهر دانش بنیان [۹]

۳- نتایج "Conclusions"

جایزه تحسین برانگیز شهر دانش بنیان، از بین دیگر شهرهای دانش بنیان در حال ظهور در سراسر دنیا که با موفقیت و به طور رسمی و سیستماتیک در فرآیندهای "KBUD" در زیر پرچم شهرهای دانش

نخستین کنفرانس ملی به سوی شهرسازی و معماری دانش بنیان

۳، اردیبهشت ماه، ۱۳۹۶، تهران، ایران

مراجع

[۱] ABS (۲۰۰۷). *Australian Bureau of statistics ۱۹۹۶-۲۰۰۱ and ۲۰۰۶ census statistics.*

[۲] Arbonies, A and Moso, M (۲۰۰۲). *Basque contry : The Knowledge cluster, journal of knowledge. Mamayment GLH : ۳۴۷-۳۵۵*

[۳] *Dublin chamber of commerce* (۲۰۰۴). *Imagin Dublin ۲۰۲۰ : Our vision for the future of the city. Dublin*

[۴] Dvir, R and Pasher, E. (۲۰۰۴). *Innovative engines for knowledge cities : an innovation ecology prespective. Journal of knowledge management ۸(۵) : ۱۶-۲۷*

[۵] Edvinsson, L. (۲۰۰۳). *Introduction to issues in knowledge management. Oxfordshire, Henley knowledge management forum.*

[۶] Ergazakis, K. Metaxiotis, K. Psarras, J. (۲۰۰۶). *Knowledge cities : The answer to the needs of knowledge_base Development. Journal of information and knowledge management systems. ۳۸(۱) : ۶۷-۸۱.*

[۷] *European commission* (۲۰۰۰). *Imovation policy in a knowledge_based economy. Burssels, office for official publications of the European communities.*

[۸] Fredvice, H and Mcllary, D. (۱۹۹۹) *New_zealand and its competitors in the knowledge economy. Telematics and informat ۱۶ : ۱۷۷-۲۱۷*

[۹] Flovidq, R. (۲۰۰۲). *The rise of the class and how its transforming work, leisure, community and every day life. New_York : Basic Books.*

۲-۳- حکومت فدرال استرالیا "Australian federal government"

حکومت فدرال استرالیا، نقش غیرمستقیمی بازی می کند ولی حامی دانشگاه ها به صورت مالی و سرمایه های R&D است. در مقیاس منطقه ای دولت ویکتوریا با پیامدهای چشمگیری در زمینه توسعه شهر دانش بنیان، از طریق تامین هزینه های مالی برای واحدهای آموزشی که با فعالیت توسعه مرتبط هستند به صنایع امکان می دهد، کمک مالی شروع به کار را دریافت کنند.

۳-۳- تشکیلات اقتصادی بزرگ بین لمللی "Large International Enterprises"

این تشکیلات در تحقق اهداف "Kc" حیاتی هستند. زیرا آن ها نقش سازمان دهنده را برای توسعه و گسترش "Kc" ایفا می کنند و با حفظ و برپایی روابط با دانشگاه های تحقیقاتی عمده به منبعی از هوشیاری و زیرکی شغلی برای کمپانی های جدید تبدیل می شوند. این کمپانی ها به ایجاد شغل و حمایت غیر مستقیم از کیفیت زندگی درخور کمک می کنند.

۴-۳- سیاست سازان "policy makers"

سیاست سازان، بینش جدید، ارتباط و اطمینان برای گسترش توافق به جهت توسعه اقتصادی و شهری و تنوع دانش بنیان، خصوصاً از طریق توانایی شان با شبکه های افراد و نهاد های ملی، محلی و فضایی را ارائه می کنند. علاوه بر این، توافق در میان بخش ها برای رشد و توسعه یک "KBUD" و تحقق کیفیت زندگی قابل قبول در یک شهر دانش بنیان اساسی می باشد. ساختن یک شهر دانش بنیان "Kc" فرآیندی طولانی و پیچیده می باشد، اما آشکارا مسیری وجود دارد که می توان برای پایدارترین توسعه شهری دنبال کرد. تجربه ملبورن و دیگر تجربه های خوب می تواند به عنوان دستورالعمل و راهنما در شهرهایی که تمایل دارند انگاره های "KBUD" را دنبال کنند، به کار گرفته شود. به هر صورت هر شهر ویژگی های خاصی دارد و به وسیله مختصات جغرافیایی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و شرایط سیاسی متفاوتی شناسایی و برنمدار می شود. بنابراین استراتژی های پذیرفته شده "Costomise" یا استراتژی هایی که به آن عادت شده برای شرایط محیطی که در جای دیگر احتمالاً وجود ندارد بایستی شایستگی، لیاقت، فرصت و چالش های آن شهر را توسعه دهند.

نخستین کنفرانس ملی به سوی شهرسازی و معماری دانش بنیان

۳، اردیبهشت ماه، ۱۳۹۶، تهران، ایران

Australian cities conference, ۲۸_۳۰ No. ۲۰۰۷ University of south Aoustralia.

[۲۴] Yigit Canla, T. Velibeyoglu, K and Baum, S. (eds) (۲۰۰۸), *Creative Urban Region, knowledge_based urban development : Planning and applical Tones in the information era, Hershey, PA : Ici Global.*

زیرنویس‌ها

۱ Towards Knowledge Based Cities

۲ Knowledge Based Urban Development

۳ Integrated City

۴ Practitioners

[۱۰] Garcia, B. (۲۰۰۴). *Developing futures : A knowledge based capital for manchedter. Journal of knowledge management ۸(۵) : ۴۷_۶۰*

[۱۱] Knight, R. (۱۹۵۵). *Knowledge_based Development : policy and planning implication for cities. Urban studies. ۳۳(۲) : ۲۲۵_۲۶۶*

[۱۲] komminos, N(۲۰۰۲). *Intelligent cities : Innovation, knowledge system and digital spaces. London : sponpress*

[۱۳] Larsen, K.(۱۹۹۰). *Learning citiese : The new recipe in regional development. Tho OECD observer. ۲۱۷/۱۸/۸. ۷۳_۷۷*

[۱۴] Maynaud, N.(۲۰۰۸). *Munipal ICT policy gools and Technology chanes : A decision frame work. In yigranlav, veliyoylu and Baum (eds), creative urban regions : rarnessiny urban Technologies to support knoeledge initiatives, Hershey, PA : ICT Global.*

[۱۵] Melborn and Metropolitan Boord works(۱۹۷۹). *Alternative strategies for metropolitan Melbourne. Melborn planning Branch of MMBW*

[۱۶] Melborne city(۲۰۰۷a). *Melborne : Australia knowledge capital. May ۲۰۰۷, Melborne*

[۱۷] Melborne city(۲۰۰۷b). *Melborne in snapshot. Retrieved from www.melborn.vic.gov.au on ۶ oct. ۲۰۰۷.*

[۱۸] OECD(۲۰۰۵). *Urban development policies. Paris. Retvived from ww.oecd.org on ۷ sep. ۲۰۰۷*

[۱۹] OhD(۲۰۰۲). *Technology_Bsed Regional Development. Policy : case study of Taedok science town. Habtat international ۲۶(۳) : ۲۱۳_۲۳۸*

[۲۰] Ryser, J.(۱۹۹۴). *The future of European capitals : Knowledge based development. Germany, Geothe.*

[۲۱] Yigit Canlav, T.(۲۰۰۷). *The makiny of spaces for the Knowledge economy : Global practices.*

[۲۲] Yigit Canlav, T. Baum, S and Hroton, S.(۲۰۰۷). *Attracttny and retaining knowledge wokes in knowledge cities, Journal of knowledge management, ۱۱(۵) : ۶_۱۷.*

[۲۳] Yigit canlav, T and Martinez_Frenandez, S.(۲۰۰۷). *Makiny space and place fore knowledge production : knowledge precinct developments in Australia. State of*